

**HOVRÄTTEN FÖR
VÄSTRA SVERIGE**Avd 3
Rotel 35**DOM**2002-01-30
GÖTEBORG

T 2963-00

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Göteborgs tingsrätt, avd 1, dom den 15 maj 2000 i mål T 2410-95; se bilaga A

PARTER**Klagande**

Rederi- & Fastighets Aktiebolaget Råna, 556505-4433

Box 49

440 60 SKÄRHAMN

Ombud

Advokaterna Olov Brunnéd och Henrik Sandell

Sibyllegatan 43

114 42 STOCKHOLM

Motpart

L & L Advokater Aktiebolag, 556401-5906

Box 5402

114 84 STOCKHOLM

Ombud

1. Advokaten Bertil Södermark

Box 14055

104 40 STOCKHOLM

2. Advokaten Max Slotte

Box 11235

405 25 GÖTEBORG

SAKEN

Skadestånd på grund av uppdrag

HOVRÄTTENS DOMSLUT

Hovrätten fastställer tingsrättens domslut.

*Pressrum***Postadress**

Box 40

401 20 GÖTEBORG

Besöksadress

Packhusplatsen 6

Telefon

031-701 22 00

Fax

031-774 29 43

Expeditionsstid

09.00-12.00

13.00-15.00

Rederi- & Fastighets Aktiebolaget Råna skall ersätta L & L Advokater Aktiebolag för rättegångskostnader i hovrätten med femhundraotjugotusenniohundra sjuttionio (520 917) kr, varav 450 000 kr avser ombudsarvoden, jämte ränta enligt lag.

YRKANDEN I HOVRÄTTEN M.M.

Lagerlöf & Leman Advokatbyrå Aktiebolag har efter tingsrättens dom ändrat firma till L & L Advokater Aktiebolag (Lemans).

Rederi- & Fastighets AB Råna (Råna) har yrkat bifall till sin vid tingsrätten förda talan samt befrielse från ålagd skyldighet att ersätta Lemans för rättegångskostnader där.

Lemans har bestritt ändring.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i hovrätten.

HOVRÄTTENS DOMSKÅL

I hovrätten har nya förhör hållits med Max Slotte, här som vittne, Lars-Erik Johansson, Per-Arne Johansson och Christian Girard samt har bandinspelningarna av förhören vid tingsrätten med Frank Benham, Dermot O'Sullivan, Annika Arvidsson och Jean-Louis Bergel spelats upp. Samma skriftliga bevisning som vid tingsrätten har åberopats.

Råna har, för det fall dess talan skulle vinna bifall endast i vissa delar, gjort den fördelningen av yrkandet om återbetalning av 1 241 242 francs för arvode m.m. till E&O att 7 % hänförs till försäljningen av Lady Ellen, 57 % till den exekutiva auktionen, 2-3 % till anskaffandet av arrendator och resterande 33-34 % till bevakningsförfarandet i SC:s konkurs. ~~Yrkandet om återbetalning av 1 280 000 kr avse-~~
ende arvode m.m. till Lemans har fördelats så att 10 % hänförs till försäljningen av Lady Ellen, 76 % till den exekutiva auktionen, 3 % till anskaffandet av arrendator och 11 % till bevakningsförfarandet i SC:s konkurs.

Parterna har angett samma grunder som vid tingsrätten. De har utvecklat sin talan i enlighet med vad som antecknats i tingsrättens dom med följande förtydliganden.

Råna: Lånet om 4 601 800 kr till Gennittis bolag skulle inte ha lämnats om Toftös företrädare känt till det rätta värdet på fastigheten i Frankrike eller rätten för förre ägaren att återta denna vid utebliven betalning. Genom att Toftö som säkerhet fick inteckningar i fastigheten och löste ut de gamla ägarna, nödgades Toftö sedan köpa fastigheten. Fastigheten har sedermera gått förlorad och Toftö har inte längre möjlighet att täcka sin fordran genom en framtida försäljning av fastigheten. – I fråga om bevakningsförfarandet har Råna valt att framställa skadeståndskrav gentemot Lemans, men detta utesluter inte i sig möjligheten att vända sig mot konkursförvaltaren Jean-Pierre Grossetti. – Även om den försummelse som förevarit i varje särskilt uppdrag inte skulle anses så allvarlig att den föranleder skadeståndsskyldighet, bör de sammanlagda försummelserna vara tillräckliga för att grunda sådan skyldighet för Lemans.

Lemans: När KB Björn Shipping överlät sin andel av fastigheten uppgick dess skulder till Föreningsbanken till omkring 16,2 miljoner kr. Lady Ellen såldes sedermera av konkursförvaltaren för de båda partredarna KB Björn Shipping och Malaga Oljor AB för 3 miljoner kr. Dessa bolag var på obestånd redan den 8 maj 1990, då ett möte med banken ägde rum. Genom överlåtelsen till Skagenbolaget undandrogs KB Björn Shippings konkursbo betydande belopp. Bouppteckningen har beedigats av Lars-Erik Johansson.

Hovrättens bedömning

Det är klarlagt att Lemans fått i uppdrag att utföra vissa närmare angivna arbeten åt Toftö; Lemans har alltså i förhållande till Toftö intagit ställning som uppdragsstagare eller syssloman. För uppdragens fullgörande i Frankrike har Lemans som medhjälpare anlitat E&O, som i sin tur låtit delar av uppdragen utföras av advokaten Christian Girard. Råna har i målet gjort gällande att värdeslöshet kan läggas såväl Lemans som Lemans utländska medhjälpare till last och att Lemans svarar inte bara för egen

försumlighet utan också för medhjälparnas culpa. Lemans har bestritt dessa påståenden. En viktig fråga vid prövningen av Rånas talan blir följaktligen huruvida Lemans ansvarar för försummelser av de franska ombuden; föreligger inte något sådant ansvar saknas ju skäl att pröva frågan om deras vårdslöshet.

Vid behandlingen av frågan om sysslomans ansvar för medhjälpare har i doktrinen ibland gjorts åtskillnad mellan fall när medhjälparen haft en osjälvständig position och fall då denne agerar självständigt. Gränsen mellan osjälvständiga och självständiga medhjälpare har sagts avse omfattningen av de åtgärder som sysslomannen själv skall vidta. En osjälvständig medhjälpare skall uppdragstagaren inte bara anskaffa utan även fortlöpande instruera och övervaka. När det gäller en självständig medhjälpare inskränker sig uppdragstagarens aktivitet till att anskaffa och instruera; därefter ankommer det på medhjälparen att utan ytterligare inblandning från uppdragstagarens sida fullgöra förpliktelsen. (Se Rodhe, Obligationsrätt s. 326 f.)

Enligt vedertagen uppfattning svarar en uppdragstagare för vållande hos en osjälvständig medhjälpare (se Rodhe, a.a. s. 327 och Bengtsson, Särskilda avtalstyper 1, 2 uppl. s. 161).

Frågan om sysslomans ansvar för självständig medhjälparens vållande kan däremot knappast ges ett entydigt svar. I obligatoriska rättsförhållanden i allmänhet anses huvudregeln vara att den som anlitar en självständig företagare blir ansvarig för vållande av denne eller hos denne anställd personal och detta gäller även om det enligt avtalet är tillåtet att sätta annan i sitt ställe. Denna regel synes dock förutsätta att anlitaandet av medhjälparen inte inneburit en substitution, dvs. att medhjälparen trätt in i avtalsförhållandet i stället för den ursprungliga avtalsparten. Undantagen från nämnda huvudregel skulle bero på lag, sedvana eller avtal. (Se Hellner, Speciell avtalsrätt II - Kontraktsrätt, 3 uppl., 2 häftet s. 122 f med hänvisningar och Hellner-Johansson, Skadeståndsrätt 6 uppl., s. 164 f samt Rodhe, a.a. s. 325 ff.)

I konsekvens med vad som anses gälla i kontraktsförhållanden i allmänhet har hävdats att en uppdragstagare som anlitat någon annan för en del av uppdraget blir ska-

deståndsskyldig för vållande av den anlitade personen även om han inte själv visat försummelse, såvida han inte giltigen friskrivit sig från detta ansvar (se Hellner, Speciell avtalsrätt II - Kontraktsrätt, 3 uppl., 1 häftet s. 209 och 218). Det har dock från annat håll sagts att ett sådant synsätt är tvokamt i de fall medhjälparen får utföra göromål som fordrar viss sakkunskap; ett exempel är när en advokat lämnar över ett ärende till en kollega på en annan ort (se Bengtsson, a.a. s. 162 f med hänvisningar). I fråga om advokats ansvar har vidare uttalats att man bör kunna beakta den ordning vari advokaten uppburit vederlag från klienten, omfattningen av det arbete som lämnas över till medhjälparen och i vad mån advokaten utövar kontroll över eller annars tar befattning med ärendet (se Karlgren i Svensk Juristtidning 1954 s. 247 f).

Vid en mera övergripande bedömning av vad som i målet upplysts om Lemans uppdrag till E&O bör E&O närmast vara att uppfatta som självständig medhjälpare till Lemans, även om det finns inslag i deras relation som kan sägas tala i annan riktning; bl.a. förekom i åtminstone en del ärenden flera kontakter och diskussioner mellan Lemans och E&O.

Prövningen av frågan om Lemans ansvar för sina medhjälparens culpa bör bedömas med hänsyn till samtliga omständigheter. Avgörande bör därvid bli om Lemans kan anses endast ha åtagit sig att överföra ärendena för vidare handläggning av platsombuden i Frankrike eller om Lemans skall anses ha åtagit sig att utföra uppdragen även i de delarna genom platsombuden. Frågan därom låter sig knappast besvaras utan att man beaktar de särskilda förhållandena vid varje uppdrag. Vissa mera allmängiltiga omständigheter skall dock lyftas fram redan här.

Det är ostridigt att Toftö under den i målet aktuella tiden anlitat Lemans för en rad skilda juridiska uppdrag av vilka i stort sett samtliga hade sitt ursprung i avtalet om charter av Lady Ellen. Som Råna menat finns det därför anledning att se de kritiserade arbetena i ett större perspektiv än som fullgörande av enskilda, isolerade avtal.

Sedan Max Slotte inledningsvis utfört merparten av arbetet själv kom en allt större del av detta att, med Toftös godkännande, tas om hand av E&O och andra ombud i Frankrike, något som emellertid knappast kan sägas ha varit förutsatt redan från början. Trots att några av de mera krävande uppdragen i viktiga delar hanterades av de franska ombuden, kom Lemans förpliktelser och rättigheter mot Toftö inte att helt övergå på dem; Lemans transporterade alltså inte den fullmakt man erhållit från Toftö vidare till platsombuden. En sådan övergång hade för övrigt inte rimmat särskilt väl med den personliga karaktären i Toftös förtroendeuppdrag till Max Slotte på Lemans. Åtminstone i vissa av de uppdrag som E&O anlätades till hade Lemans enligt vad som framgätt ett fortsatt engagemang och som nämnts förekom här samråd mellan E&O och Lemans. Det ligger då nära till hands att förstå situationen så att Lemans i dessa delar hade ett ansvar mot Toftö. För att Lemans hade ett mera generellt ansvar talar det förhållandet att Toftö, även sedan platsombuden anlätats, hade sina kontakter i ärendena med Lemans och att det endast i vissa speciella fall förekom kommunikation direkt mellan Toftö och platsombuden; Toftö synes således genomgående ha uppfattat Lemans som sin huvudsakliga företrädare i de rättsliga angelägenheterna. Det faktum att det var Lemans som fakturerade arbetena utomlands tyder på att även Lemans hade den uppfattningen.

Visserligen hade man från svenskt advokathåll begränsade möjligheter att kontrollera hur ärendena hanterades i Frankrike. Lemans hade dock stor vana av juridiskt arbete i europeiska länder och hade sedan många år samarbetat med E&O, om än främst i sjörättsliga frågor. Lemans måste därför anses ha haft större möjligheter än vad som ofta är fallet att följa och granska annans hantering av en juridisk angelägenhet i ett utomnordiskt land, låt vara att Lemans inte tidigare haft att göra med den advokat, Christian Girard, som E&O i sin tur engagerade. Som redan framhållits förekom flera kontakter mellan Lemans och E&O.

Med hänsyn till anförda omständigheter ligger det nära till hands att i detta fall åtminstone som utgångspunkt analuta sig till den huvudregel angående ansvar för självständig medhjälpare som hävdats i den juridiska litteraturen. Någon ansvarsfriskrivning från Lemans sida har inte skett; frågan om ansvaret för uppdragens rätta

HOVRÄTTEN FÖR
VÄSTRA SVERIGE

2002-01-30

T 2963-00

fullgörande har enligt vad utredningen ger vid handen över huvud taget inte berörts mellan Lemans och Toftö. Av det sagda följer naturligen det ytterligare antagandet att Lemans svarar för culpa också hos de ombud som E&O på grund av uppdrag från Lemans anlitat i saken.

Som antytts ovan förutsätter naturligtvis Lemans ansvar för medhjälparets vårdslöshet att den handling som orsakade skadan var föranledd av Lemans anlitande av E&O och låg inom Toftös och Lemans avtal. Vid den fortsatta prövningen av skadeståndsfrågan får följaktligen bedömas de närmare omständigheterna vid de enskilda uppdragsavtalen och huruvida vårdslöshet inom ramen för uppdragen kan läggas någon på Lemans sida till last. Försumligheten skulle enligt Råna ha bestått i dels Lemans anlitande eller förmedling av platsombuden, dels Lemans eller platsombudens felaktiga utförande av uppdragen.

Hovrätten avser att i det följande behandla, vart och ett för sig och i tidsmässig ordning, de fyra uppdrag som enligt Råna utförts försumligt. Av dessa uppdrag är det ett, försäljningen av Lady Ellen, som inte aktualiserar frågan om ansvar för utländska medhjälpare; vårdslösheten där läggs enbart Max Slotte personligen till last. Hovrätten inleder med att pröva Rånas påståenden rörande det uppdraget.

Parterna har i frågan om innehållet i uppdraget att försälja Lady Ellen något olika positioner. Råna har hävdat att uppdraget innebar att Lemans skulle biträda Toftö vid försäljningen och se till att dels betalning erlades, dels betryggande säkerhet lämnades, medan Lemans menat att uppdraget var begränsat till att arbeta fram ett säkerhetspaket för den redan beslutade försäljningen. Hovrätten gör vid prövningen av frågan om uppdragets avgränsning följande överväganden.

Som redan nämnts kom Max Slotte inledningsvis att engageras av Toftö för att lösa de problem som hade uppstått vid Joseph Gennitts betalning av hyran för charter av Lady Ellen. Till lösning av dessa problem beslutade Toftö att sälja fartyget till Gennitts bolag. Toftö rådgjorde i försäljningsfrågan med Max Slotte, som visserligen ställde sig negativ till en sådan försäljning men, sedan beslutet därom fattats, ändå

medverkade i det fortsatta arbetet, vilket omfattade ett flertal transaktioner. Sålunda deltog Max Slotte för Toftös räkning i diskussioner med säljarsidan och kreditgivare genom såväl korrespondens som personliga sammanträffanden. Här kan bl.a. nämnas Max Slottes medverkan i mötet med Joseph Gennitti i Skärhamn i november 1986, hans efterföljande skrifter till dennes ombud i London med riktlinjer för affären och hans sammanträde under påföljande månad med företrädare för Föreningsbanken. Med hänsyn till den medverkan i försäljningsarbetet som därigenom förekommit från Max Slotte, måste dennes uppdrag anses ha omfattat ett mera övergripande biträde vid försäljningen än Lemans vidgått.

Även om denna bedömning av uppdragsavtalet kan sägas tala för att ombudet hade ett visst ansvar vid arbetet med att skaffa fullgoda säkerheter kan av utredningen knappast dras den slutsatsen att Lemans åtagit sig att gå i god för dessa. Såsom Lemans anmärkt är det regelmässigt en helt annan typ av rådgivare, främst inom kreditväsendet, som påtar sig uppgiften att med bindande verkan göra uttalanden om värdet av egendom som utnyttjas som säkerhet. Som också tingsrätten funnit kan Lemans uppdrag beträffande säkerheter inte anses ha gått längre än till att skaffa fram och till Toftö vidarebefordra uppgifter av betydelse för bedömningen av värdet på den erbjudna säkerheten.

Värdslösheten i utförandet av detta uppdrag skulle enligt Råna ha bestått i Max Slottes vilseledande om säkerhetens värde alternativt hans underlåtenhet att förvissa sig om värdet. Dessutom har som oaktsamhet lagts Max Slotte till last att han inte upplyst Toftö om risken för att säkerheten skulle bli värdelös på grund av den rätt till återtagande som Joseph Gennittis fångesman hade garanterats.

I likhet med tingsrätten finner hovrätten att utredningen inte ger tillräckligt stöd för påståendet att Max Slotte genom egna uppgifter vilselett Toftö. Vid den bedömning hovrätten gjort av uppdragets omfattning kan som försumlighet inte heller läggas Max Slotte till last att han underlåtit att förvissa sig om fastighetens värde.

När det gäller påståendet om informationens ofullständighet antecknar hovrätten att Toftö av Max Slotte tillställdes dels ett intyg från en fransk bokföringsbyrå med uppgift om utförda och planerade investeringar, dels uppgift om köpeskillingen vid Joseph Gennittis förvärv och dels uppgift om inteckningar. Råna har i hovrätten gjort gällande att Max Slottes upplysningar däremot inte innehöll besked om det viktiga faktum att den tidigare fastighetsägaren hade tillförsäkrats en rätt till återtagande. Såväl den skriftliga som den muntliga bevisningen talar emellertid emot det påståendet. I Max Slottes telex den 9 december 1986 till Lars Johansson Shipping KB sägs nämligen att Joseph Gennittis fängesman hade inteckning i egendomen med bästa rätt och att inteckningen innehöll en klausul om att betalningsförsummelse vid någon enda amortering automatiskt utlöste försäljning. Lars-Erik Johansson har också i hovrätten förklarat att han kände till det förhållandet.

Hovrätten finner alltså att utredningen inte ger erforderligt stöd för vad Råna hävdar om Lemans försumlighet inom ramen för uppdraget att försälja Lady Ellen.

Beträffande de övriga tre uppdrag vilka enligt Råna utförts vårdslöst har Råna hävdar att Lemans anlitat E&O som medhjälpare eller förmedlat kontakt med det företaget. En gemensam fråga dessa för fall blir om oaktsamhet kan läggas Lemans till last vid själva valet av E&O som platsombud.

Vid prövningen av den frågan skall framhållas att E&O enligt vad utredningen utvisar är en juridisk byrå som vid tiden för uppdragen hade ett gott anseende i flera länder; företaget anlätades regelmässigt av de nordiska sjöförsäkringsbolagen och P&I-klubbarna. Vidare har Max Slotte redogjort för sina mångåriga kontakter och goda erfarenheter av E&O, främst inom området för sjöförsäkring. E&O hade enligt vad som framgått kompetens också på sådana rättsområden som fordrades vid utförandet av Toftös uppdrag. Sålunda hade medarbetaren, juristen Frank Benham särskild inriktning på fastighetsrätt. Vid angivna förhållanden finner hovrätten att Lemans åtgärd att för uppdragens fullgörande anlita eller förmedla kontakt med E&O inte kan anses försumlig.

Hovrätten övergår härfter till nästa uppdrag vari försumlighet vid utförandet lagts *Lemans* till last, nämligen uppdraget att biträda vid den exekutiva auktionen.

Det är ostridigt att Max Slotte fick Toftös uppdrag att vid exekutiv auktion den 14 juni 1988 ropa in den fastighet som utgjorde säkerhet för Toftös fordringar mot Joseph Gennittis bolag och att Max Slotte för uppdragets utförande anlidade E&O. Inropet kom faktiskt att göras av advokaten Christian Girard, sedan denne enligt vad utredningen utvisar engagerats av Frank Benham hos E&O härför. Frågan blir här om *Lemans* - utöver egna åtgärder vid auktionen - skall svara för platsombuds arbete.

Som uttalats i det föregående finns det en rad för uppdragen i allmänhet gemensamma omständigheter som talar för att *Lemans* skall svara för medhjälparnas insatser. Frågan blir därför om förhållandena vid detta uppdrag talar i motsatt riktning.

Visserligen var Toftö väl införstått med att det faktiska arbetet vid inropet på den exekutiva auktionen skulle utföras av en fransk processjurist; denne kunde ju där åberopa en fullmakt direkt från Toftö förmedlad av Max Slotte på auktionsdagen. Av betydelse är emellertid också att Max Slottes tidigare medverkan hade spelat en avgörande roll för Toftös beslut i själva saken. Redan föregående år hade Toftö på Max Slottes inrådan skaffat sig mera betryggande säkerhet i fastigheten, och även det efterföljande beslutet att ropa in denna på exekutiv auktion var föranlett av Max Slottes råd, låt vara att denne i sin tur diskuterat saken med fransk expertis. Dessa åtgärder var enligt Max Slottes besked till Toftö nödvändiga för att Toftö skulle bevara sin säkerhet. Till detta kommer att Max Slotte, även efter det att Toftö hade befullmäktigat Christian Girard, hade ett engagemang i saken; enligt vad *Lemans* vitsordat hade Max Slotte till uppdrag att samråda med Toftö under den exekutiva auktionen. Följaktligen var Max Slotte närvarande vid auktionen, och han kom där att vidta vissa åtgärder för Toftös räkning. I samband med att fråga uppkom om Toftö, för att vinna skattemässiga fördelar, skulle ropa in fastigheten under beteckningen "professionella fastighetshandlare", tog Max Slotte kontakt med Lars Jo-

HOVRÄTTEN FÖR
VÄSTRA SVERIGE

2002-01-30

T 2963-00

hansson, som enligt Max Slotte's begäran var tillgänglig per telefon under och i anslutning till auktionen. Beslut i frågan fattade slutligen Max Slotte och han vidarebefordrade också hakedet till Christian Girard. Utredningen talar för att Max Slotte instruerade Christian Girard även om köpskillningens storlek. Det är mera oklart om Max Slotte agerade för att få till stånd den kvittning som företogs. Med hänsyn till kvittningens betydelse för tidpunkten för och storleken av eventuell betalning ligger det emellertid nära till hands att anta att frågan därom behandlats under bl.a. Max Slotte's medverkan före auktionen.

Av anförda omständigheter framgår att Max Slotte för Toftös räkning varit i inte obetydlig omfattning delaktig i arbetet vid den exekutiva auktionen och att han också utövat kontroll över detta. Som en följd härav behövde Toftö i ärendet inte ha någon egen kontakt med de franska ombuden. Med hänsyn särskilt härtill saknas förutsättningar att i detta fall frångå den tidigare fastslagna utgångspunkten att Lemans svarar för medhjälparnas culpa.

Återstår då i denna del frågan om underlåtenheten att vid auktionen erlagga kontant betalning eller deponera medel utgjorde ett oaktsamt förfarande. I den frågan ansluter sig hovrätten till tingsrättens bedömning.

Nästa del omfattar uppdraget att anskaffa arrendator. Här har från Råna hävdats att Lemans under hösten 1988 fått i uppdrag att för Toftös räkning upplåta vingården och att detta uppdrag senare preciserats till att gälla ingåendet av ett avtal med Philippe de Pierrefeu för en tid om ett år. Lemans har vittordat förekomsten av ett sådant uppdrag, men gjort gällande att detta vidarebefordrats till E&O för utförande. Enligt vad utredningen ger vid handen kom uppdraget rent faktiskt att utföras av Frank Benham. Frågan blir här liksom i det nyss behandlade avsnittet om Lemans gentemot Toftö kan undgå ansvar för andras åtgärder. Redan det förhållandet att Lemans ansetts ha haft ett sådant ansvar i det i tiden näraliggande uppdraget vid den exekutiva auktionen kan sägas tala för att den frågan skall besvaras nekande.

Om bakgrunden till upplåtelseavtalet antecknar hovrätten följande. Sedan Max Slotte i november 1988 av E&O uppmärksammats på att skötseln av vingården var eftersatt, tillskrev denne Toftö i saken. Efter visst samråd med Max Slotte beslutade Toftö att infordra anbud för gårdens skötsel, och sedan Max Slotte underrättat E&O därom inleddes ett anbudsförfarande i Frankrike. E&O tillställde Max Slotte uppgifter om de tre anbud som inkom. Under ett besök på vingården kort därefter träffade Lars-Erik Johansson och Inga-Lena Johansson i sällskap med Frank Benham två av anbudsgivarna. Max Slotte sammanfattade i brev till Toftö anbudet, och vid ett efterföljande möte med Max Slotte i Skärhamn beslutade Toftö att anta Philippe de Pierrefeu's anbud. Max Slotte sände ett besked därom till E&O.

Av det anförda följer att Toftö såväl före som efter det att E&O anlätts angående ett upplåtelseavtal hade åtskilliga kontakter och samråd med Lemans i saken. Även om företrädare för Toftö, utan Max Slottes medverkan, i sällskap med Frank Benham vid ett tillfälle sammanträffade med två presumtiva arrendatorer, sköttes Toftös kontakter med platsombudet i stort sett helt av Max Slotte. Denna ordning fortsatte också efter Toftös val av arrendator. Sålunda gjorde Lars-Erik Johansson hos Max Slotte påstötningar för att få del av ett undertecknat avtal, varefter denne efter kontakt med E&O tillställde Toftö en kopia av avtalet, om än inte undertecknat. Ett annat uttryck för Max Slottes engagemang i saken är det faktum att Toftö, trots att Christian Girard vid domstolsförfarandet anlätades direkt av Toftö, rådgjorde med Max Slotte i den senare uppkomna förlikningsdiskussionen med Philippe de Pierrefeu.

Med hänsyn till anförda omständigheter finner hovrätten att Max Slotte tagit i sådan grad befattning med detta uppdrag att Lemans bör ansvara inte bara för eget utan också för E&O:s arbete.

I culpafrågan har Råna gjort gällande att ombuden låtit Philippe de Pierrefeu tillträda vingården utan att först tillse att ett giltigt ettårigt avtal hade undertecknats av parterna. Råna har därvid anmärkt att Max Slotte och Frank Benham underlåtit att ta

reda på förutsättningarna för arrendators besittningsskydd och rättsverkningarna av tillträde utan skriftligt avtal.

Annat har inte framkommit än att Max Slotte lämnat Frank Benham instruktioner i enlighet med Toftös önskemål. Frank Benham, som enligt vad som redan framhållits var specialiserad på fastighetsrätt, har i sitt vittnesmål förklarat att han var medveten om vikten av att avtalet skulle gälla under högst ett år; det var enligt honom fråga om ett s.k. nödhjälpskontrakt. Rånas påstående att rättsfrågan inte behandlats med tillbörlig omsorg saknar därför fog. I likhet med tingsrätten finner hovrätten vidare att utredningen inte ger tillräckligt stöd för antagande att någon hos Lemans eller E&O tillät tillträde i strid med Toftös intressen, särskilt mot bakgrund av att det inte klarlagts att Toftö hamnade i ett sämre juridiskt läge till följd av att Philippe de Pierrefeu kunde börja bruka vingården före undertecknandet av ett skriftligt avtal. Den förlikning som senare träffades med denne var, enligt de uppgifter som Christian Girard lämnat, motiverade av riskerna med ett utdraget domstolsförfarande och inte följden av en bedömning i sakfrågan.

Hovrätten finner alltså att uppdragstagarna inte heller i denna del kan läggas försumlighet till last.

När det slutligen gäller frågorna angående bevakningsförfarandet i SC:s konkurs är läget i ett viktigt avseende annorlunda än i de ovan behandlade avsnitten; här har Lemans gjort gällande att något uppdragsförhållande över huvud taget inte föreligger. Toftö har visserligen inte hävdat att Lemans fått uttryckliga direktiv att bevaka Toftös fordran i SC:s konkurs, utan menat att en sådan åtgärd följde av Lemans vid den tiden gällande generella uppdrag att tillvarata Toftös samtliga intressen. Den första frågan i denna del blir därför om ett sådant uppdrag lämnats.

Emot förekomsten av ett mera heltäckande uppdrag för Lemans talar Max Slottes förklaring att han aldrig åtar sig sådana uppdrag; han är enligt egen uppgift noggrann med att precisera sitt åtagande till en väl avgränsad uppgift. Utredningen i övrigt motbevisar inte det påståendet. Såsom tingsrätten funnit visar utredningen däremot

HOVRÄTTEN FÖR
VÄSTRA SVERIGE

2002-01-30

T 2963-00

att Max Slotte vid tiden för konkursen och det efterföljande bevakningsförfarandet i skilda avseenden utförde arbete i angelägenheter rörande Toftös fastighet i Frankrike. Dit hör Max Slottes åtgärder för att försälja fastigheten och hans förhandlingar med Föreningsbanken om ett säkerhetsavtal. Uppgifter härom återfinns i Max Slottes kostnadsräkningar. Vidare bör här särskilt lyftas fram Max Slottes kontakter med familjen Johansson den 23 november 1989 till följd av Frank Benhams besked om andra fordringsägares anspråk i SC:s konkurs. Med hänsyn härtill bör åtminstone den slutsatsen kunna dras att Lemans då hade Toftös uppdrag att bevaka rättsliga frågor rörande fastigheten i Frankrike. Däri bör ha innefattats sådana frågor som under hösten 1989 uppstod till följd av SC:s konkurs.

Råna har vidare hävdade att Lemans anlätade E&O att utan restriktioner fullgöra detta ganska långtgående uppdrag och att E&O:s åtagande gällde också vid tiden för de i denna del påstådda försummelserna. Det är visserligen klarlagt att E&O en bit in på år 1989 i enlighet med avtal med Lemans utförde åtskilligt arbete för Toftös räkning. Av utredningen framgår dock även att Toftö då önskade minska E&O:s engagemang i saken. I brev den 21 mars 1989 underrättade Max Slotte E&O om Toftös önskemål, och han förklarade att E&O fortsättningsvis skulle anlitas enbart när specifika juridiska frågor uppstod. Under de närmast följande månaderna avslutade därför E&O pågående arbeten rörande Toftö, och den 8 augusti 1989 tillställde E&O Toftö sin slutredovisning. Såväl Max Slotte som E&O:s företrädare Dermot O'Sullivan och Frank Benham har under förhör i målet bekräftat att E&O:s uppdrag att bevaka Toftös intressen helt upphörde i och med slutredovisningen. Med något mindre undantag vidtogs från E&O:s sida därefter inte några åtgärder för Toftös räkning.

Av det anförda kan den slutsatsen dras att de utländska medhjälparnas uppdrag från Lemans hade upphört när enligt Råna bevakning i SC:s konkurs skulle ha skett. Följaktligen ankom det inte på E&O att utan direktiv vidta de av Råna i målet efterlysta åtgärderna. Det får anses utrett att några sådana direktiv inte lämnats till E&O.

Prövningen av den underlåtenhet som här läggs Lemans till last skall alltså ta sikte enbart på Max Slottes eget agerande. Eftersom han fick besked om SC:s konkurs först genom Frank Benhams meddelande den 23 november 1989 blir frågan närmast om det meddelandet borde ha föranlett honom att vidta någon åtgärd för bevakning av Toftös fordran, så som att ta upp saken med företrädare för Toftö. Vid prövningen av den frågan ansluter sig hovrätten till tingsrättens bedömning att Max Slotte inte kan anses ha visat försumlighet.

Hovrätten finner således sammanfattningsvis att utredningen i målet inte ger tillräckligt stöd för något av Rånas påståenden om att Lemans skall läggas försumlighet till last vid uppdragens fullgörande. Vid sådant förhållande kan inte heller Lemans agerande i samband med uppdragen sammantaget föranleda skadeståndsskyldighet. Tingsrättens domslut skall alltså fastställas.

Vid angiven utgång i huvudsaken skall Råna ersätta Lemans för rättegångskostnader i hovrätten.

HUR MAN ÖVERKLAGAR; se bilaga B

Överklagande senast den 27 februari 2002.

Åke Thimfors

Gunilla Smith

Åke Thimfors

Magnus Haglund

I målets avgörande har deltagit hovrättslagmannen Staffan Levén, hovrättsråden Gunilla Smith (skiljaktig) och Åke Thimfors samt tf. hovrättsassessorn Magnus Haglund.

Fotokopier överensstämmer
med originalet tryckt

Louisa Öster

HOVRÄTTEN FÖR
VÄSTRA SVERIGEAvd 3
Rotel 35

2002-01-30

T 2963-00

Aktbil 71

SKILJAKTIG MENING

Hovrättsrådet Gunilla Smith är skiljaktig när det gäller domskälen och anför: Som majoriteten redogjort för är frågan om syssломans ansvar för försummelser av självständiga medhjälpare omdiskuterad i den juridiska litteraturen. I det specifika fallet att en advokat lämnar över ett ärende till en kollega på annan ort anges saken vara svårbedömd och det är tunnsått med vägledande rättsfall i frågan. Till stöd för ansvarsfrihet för advokaten har i litteraturen hänvisats till NJA 1914 s. 23. Fallet gällde fråga om skyldighet för en juridisk byrå att ersätta klient för skada som tillskyndats denne genom ett av byrån för uppdragets fullgörande anlitat ombud. Detta avgörande har kritiserats på grund av att det är av speciell karaktär, nämligen in-
drivning av fordran utomlands. Från andra sidan har åberopats att Högsta domstolen i vissa fall av sak- och personskada ålagt ett ansvar i kontraktsförhållanden för självständig medhjälparens culpa. Det finns dock ytterligare andra fall med motsatt utgång, bl.a. när det mellan parterna varit förutsatt att självständig medhjälpare skulle anlitas. Det är ovisst i vad mån detta ansvar för medhjälparens vållande sträcker sig till andra kontrakts- och skadetyper än vad varje rättsfall avser. I de fall då den ursprungligen vidtalade syssломannen behörigen överlämnat de väsentliga åtgärderna i det aktuella ärendet till medhjälparen, kan det verka närliggande att denne ensam får svara för sin och sina anställdas försumlighet (se Bengtsson, Särskilda avtalstyper 1977 s. 162 f.). Även om det föreligger osäkerhet i fråga om ansvar för medhjälparens försummelse, anser jag dock att det av det anförda kan dras den allmänna slutsatsen att när svensk advokat behörigen överlämnat utförande av uppdrag till jurist i annat land, svarar advokaten inte utan särskilt åtagande annat än i den mån han själv varit oaktam vid valet av medhjälpare eller i fråga om instruktioner till denne.

Främst i fråga om uppdraget att anskaffa arrendator har det sagda betydelse. Sedan Toftö av tre alternativa lösningar för skötsel av vingården i avvaktan på försäljning valt ett som innefattade en upplåtelse under ett år till Philippe de Pierrefeu, överlämnades åt Frank Benham att ombesörja ett sådant avtal. I det uppdraget har från

början varit klart att medhjälpare i Frankrike måste anlitas dels på grund av att det fordras specialkunskaper i det franska rättssystemet dels i någon mån på grund av språksvårigheter. Max Slottes möjligheter till kontroll av hur uppdraget genomfördes och att lagbestämmelserna där tolkades riktigt har varit ytterligt begränsade. Ansvar föreligger därför enligt min mening endast om Max Slotte själv varit oakt-sam vid valet av medhjälpare och i fråga om instruktioner till denne.

Av Frank Benhams vittnesmål framgår tydligt att han var medveten om vikten av att det skulle vara fråga om ett kontrakt som inte gällde mer än ett år, ett s.k. nöd-hjälpskontrakt. Det har inte framkommit annat än att Max Slotte gett riktiga in-struktioner till Frank Benham som har fastighetsrätt som specialområde. Jag finner därför redan på grund härav att någon försummelse inte kan läggas Lemans till last.

90